

DOI 10.26886/2311-4517.7(79)2021.1

УДК 346.2; 346.3; 346.5

КОРПОРАТИВНА ФОРМА ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

студентка, Валерія Волошина

<https://orcid.org/0000-0002-5958-6400>

e-mail: leravoloshyna123@gmail.com

Інститут права Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка, Україна, Київ

Стаття присвячена визначенню поняття та специфіки корпоративної (інституційної) форми державно-приватного партнерства. Виявляються ключові ознаки, моделі, засоби саморегулювання, система інтересів, стан правового забезпечення саморегулювання у відносинах державно-приватного партнерства, проблеми та необхідність закріплення даної форми в національному законодавстві, а також переваги та недоліки корпоративної (інституційної) форми державно-приватного партнерства. Крім цього, окремо розглядається така модель державно-приватного партнерства як корпоратизація або акціонування підприємств з урахуванням зарубіжного досвіду та наводяться приклади її застосування в багатьох країнах світу.

Ключові слова: державно-приватне партнерство (ДПП), інституційна (корпоративна) форма ДПП, засоби саморегулювання ДПП, угода ДПП, установчі та внутрішні документи, корпоратизація, акціонування підприємств.

студентка, Валерія Волошина. Корпоративная форма публично-частного партнерства / Институт права Киевского

Национального Университета имени Тараса Шевченка, Украина, Киев

Статья посвящена определению понятия и специфики корпоративной (институциональной) формы государственно-частного партнерства. Выявляются ключевые признаки, модели, средства саморегулирования, система интересов, состояние правового обеспечения саморегулирования в отношениях государственно-частного партнерства, проблемы и необходимость закрепления данной формы в национальном законодательстве, а также преимущества и недостатки корпоративной (институциональной) формы государственно-частного партнерства. Кроме того, отдельно рассматривается такая модель государственно-частного партнерства как корпоратизация или акционирование предприятий с учетом зарубежного опыта и приводятся примеры ее применения во многих странах мира.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство (ГЧП), институциональная (корпоративная) форма ГЧП, средства саморегулирования ГЧП, соглашение ГЧП, учредительные и внутренние документы, корпоратизация, акционирование предприятий.

V. Voloshyna, Master's student, Corporate form of public-private partnership / Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine, Kyiv

The article is devoted to the definition of the concept and specifics of the corporate (institutional) form of public-private partnership. The key features, models, means of self-regulation, systems of interests, the state of legal support of self-regulation in public-private partnership relations, problems and needs of enshrining this form in national legislation, as well

as advantages and disadvantages of corporate (institutional) forms of public-private partnership are identified. In addition, such a model of public-private partnership as corporatization or corporatization of enterprises is considered, taking into account foreign experience, and examples of its application in many countries are given.

Key words: public-private partnership (PPP), institutional (corporate) form of PPP, means of self-regulation of PPP, PPP agreement, constituent and internal documents, corporatization, corporatization of enterprises.

Вступ. Запровадження корпоративної (інституційної) форми державно-приватного партнерства (далі - ДПП) в Україні та закріплення такої форми на законодавчому рівні стало би поштовхом для покращення та більшого залучення суб'єктів господарювання для співробітництва з державою через засіб публічно-приватного партнерства. Адже публічно-приватне партнерство є необхідною потребою забезпечення інтересів суспільства (як публічних, так і приватних) через взаємодію державних та приватних партнерів, у цьому випадку інституційна форма дала б широкі можливості для ефективної та швидкої реалізації проектів.

Дослідженню питання державно-приватного партнерства, зокрема й інституційної форми ДПП, присвячені низки робіт видатних науковців, таких як: Вінник О.М., Белкін Л.М., Кнаус В.В., Луць В., Агроскін В.О., Гриневецький С., Попович Д.В., Шилепницький В.І., Островський І.А., Костюк В.Д., Сороченко А., Полоник О., Хєда С. та багато інших. Автори звертають увагу, що врегулювання відносин ДПП на законодавчому рівні наявне в більшості країн розвинених ринкових відносин та перехідної економіки. Поширення ДПП як особливої форми співробітництва держави/територіальної громади (в

особі уповноважених органів) із підприємництвом та нормативно-правове регулювання пов'язаних із ним відносин зумовлене ефективністю такого партнерства та формуванням громадянського суспільства, що безпосередньо пов'язане з розвитком будь-якої правової держави.

Метою статті є визначення поняття, специфіки, моделей та засобів саморегулювання корпоративної (інституційної) форми ДПП. Дослідження даної форми відбувається через призму врахування зарубіжного досвіду із подальшою можливістю її широкого застосування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Вінник О.М. визначає інституційну (корпоративну) форму ДПП як форма партнерства, яка забезпечує реалізацію проектів такого партнерства через створення та/або спільну участь державного та приватного партнера в господарській організації корпоративного типу (зазвичай акціонерному товаристві) зі спрямуванням діяльності останнього саме на виконання зобов'язань за угодами [1].

У свою чергу, п. 3 ст. 1 Закону Латвії “Про публічно-приватне партнерство” розуміє під корпоративним (інституційним) ППП такий тип партнерства, за якого співробітництво між секторами державним і приватним відбувається шляхом створення спільного підприємства відповідно до встановлених законом процедур з метою виконання укладеного між публічним і приватним партнерами договору (щодо державних закупівель чи концесії) [2].

Ключовою ознакою інституційного партнерства є використання господарської організації зі статусом юридичної особи, що забезпечує реалізацію його проектів. Дана організація контролюється публічним і приватним партнерами, відносини між якими встановлюються договором партнерства, зокрема такими можуть бути засновницький

договір (спільне заснування організації), або угода акціонерів-партнерів (використання діючого товариства) шляхом набуття його учасниками (або одним з них) відповідної частки в статутному капіталі. Такий правочин має визначати основні засади фінансування й реалізації проектів ППП, участь цьому кожного з партнерів та особливості реалізації ними своїх корпоративних прав [3]. Світовій практиці відомі різні моделі інституційної (корпоративної) форми ДПП (ППП):

1. створення партнерами акціонерного товариства, до якого згодом залучаються акціонери-інвестори (статті 96 і 98 Закону Словенії про ППП, ст. 84 Закону Латвії) [4; 2];
2. набуття одним з партнерів акцій у товаристві, що контролюється іншим партнером: приватним – у державному АТ (ст. 84 Закону Латвії) і державним – у приватному АТ (статті 96 і 98 Закону Словенії) [4; 2];
3. покладення на певне АТ функцій щодо забезпечення реалізації проектів ДПП (статті 17, 18 Закону Фіджі про ППП) під контролем держави і з можливістю ініціювання прокурором захисту в судовому порядку публічних інтересів у відносинах такого партнерства (ст. 19) [5].

Вибір інституційної (корпоративної) форми ДПП/ППП залежить від декількох обставин: 1) створення державним і приватним партнерами спільного підприємства; 2) виконання приватним партнером визначених видів діяльності, які дозволяється виконувати спільному підприємству за його участю; 3) покладення низки функцій на спільне підприємство щодо управління ППП згідно з угодою партнерства й порядком, закріпленим у законодавстві.

Інституційне партнерство передбачає таку універсальну форму додаткового інвестування як АТ, мета діяльності якого полягає у

реалізації проектів ДПП. Участь в АТ акціонерів-інвесторів передбачає особливі умови управління, де вирішальні питання щодо реалізації проектів ППП належать до компетенції партнерів, та особливі форми захисту інтересів акціонерів-інвесторів, що може слугувати перевагою в порівнянні з не значною роллю в управлінні партнерством. Визначення приватного партнера повинно здійснюватись відповідно до спеціальних вимог (за їх наявності), закріплених у відповідних положеннях Закону про ДПП/ППП або інших актах законодавства (про АТ, про концесії, про спеціальні договори, які опосередковують регулювання відносин корпоративного ППП, про державні закупівлі). Варто вказати, що в даному випадку Закон про ДПП/ППП має вважатися основним, адже він встановлює особливості застосування інших актів законодавства. З огляду на наведене, можна зробити висновок, що інституційне партнерство - це більш складна форма ДПП, ніж суто договірне партнерство, адже при його застосуванні враховуються публічні, приватні інтереси, а також інтереси самої організації, яка опосередковує таке ППП. Варто вказати, що першочерговим є все-таки публічний (загальний) інтерес, адже за допомогою ППП здійснюються суспільно-значущі проекти, проте при цьому приватні (спеціальні) інтереси обов'язково мають враховуватися також (наприклад, надання низки гарантій приватному партнерові у ході реалізації відповідних проектів) [3]. Приватний інтерес дає змогу для розвитку конкурентоспроможності, залучення інвестицій, отримання прибутку, що впливає на розвиток національної економіки дуге позитивно [6]. У даному випадку задля ефективного врахування і забезпечення усіх категорій інтересів варто належним чином врегулювати відносини ППП на законодавчому рівні, враховуючи таку особливу форму як корпоративна, слідкувати за

дотриманням прав, обов'язків, визначених законом і договором, а у випадку порушення зобов'язань застосовувати відповідні санкції.

Окрему увагу варто звернути на засоби саморегулювання, які використовуються при корпоративній (інституційній) формі ППП та надають широкі можливості (порівняно із договірним ППП) для контролю за виконанням покладених зобов'язань. *Такими засобами є:* 1) засновницький договір або угода акціонерів-партнерів; 2) установчі та внутрішні документи спільного підприємства, саморегулювних організацій (поєднання делегованого державного регулювання та саморегулювання); 3) акти органів влади, які регулюють питання ППП; 4) акти рекомендаційного характеру.

Оскільки Закон "Про ДПП" не містить навіть згадки ні про інституційне ДПП, ні про засоби саморегулювання відносин ДПП, то Вінник О.М. пропонує заповнити цю прогалину, доповнивши його відповідними положення про:

- основні засади використання інституційного ДПП;
- роль та засоби саморегулювання такого ДПП;
- співвідношення саморегулювання із державним регулюванням у сфері ДПП;
- ключові вимоги до засобів саморегулювання, включно з істотними умовами угоди ДПП, вимогами до статуту інституційного ДПП;
- роль рекомендаційних актів: рекомендацій щодо встановлення відносин ДПП, примірних угод ДПП, примірного статуту СП партнерів тощо [7].

Окремого дослідження потребує питання такої моделі ДПП як *корпоратизація або акціонування підприємств*, яка знайшла своє відображення переважно в англійських джерелах, що надає змогу: зберегти контрольний пакет акцій або частки у статутному капіталі у

державній власності та створити можливість залучення приватних коштів від інвесторів; забезпечити контроль держави у прийнятті важливих (стратегічних) рішень підприємством; відчужити весь пакет акцій та втратити контроль держави за таким підприємством. Корпоратизація передбачає перетворення державного підприємства в акціонерну компанію та залучення до участі в ній приватного інвестора, забезпечуючи рівноправну участь партнерів у спільному підприємстві. Така модель часто застосовується для реалізації суспільно-значущих проектів, зокрема у сферах освіти, транспорту, теле- та радіомовлення, комунальних послуг, житлового будівництва та забезпечується шляхом будівництва, експлуатації, проектування, тимчасового володіння акціями, фінансування. Яскравими прикладами корпоратизації є проекти: *Enwave* (навколишнє середовище, водозбереження), *Teranet* (фінансові послуги, доступ до інформації з метою запобігання шахрайству), *Міжнародний аеропорт Ванкуверу* [1].

Висновки. Отже, з огляду на вищенаведене, як висновок можна виділити переваги та недоліки такої форми ППП як корпоративна (інституційна). Зокрема *перевагами корпоративної форми ППП є:*

1. можливість залучення інвестицій не лише партнерів, а й акціонерів-інвесторів і навіть облігаціонерів;
2. можливість забезпечувати належне виконання зобов'язань приватним партнером через участь спонсора (бере участь у фінансуванні приватного партнера);
3. широкі можливості приватного сектора для кращого результату у разі управління інфраструктурними проектами (комерційні підходи для вирішення нагальних проблем; ефективне управління через поліпшення підзвітності тощо);

4. передбачення акціонерною угодою широкого кола питань, таких як вирішення конфліктів, розподіл витрат, умови та завдання проекту, випуск та передання акцій, управління проектом, порядок ухвалення рішень, умова про неконкуренцію;
5. приватному сектору вдається покращити ті галузі інфраструктури, в яких не завжди вдало спрацьовує механізм державних закупівель (будівництво залізниць).

У свою чергу, *недоліками корпоративної (інституційної) форми ППП є:*

1. створення економічної концентрації, яка має і значний негативний вплив;
2. конфлікти між партнерами призводять до неможливості досягти мети проекту або виконати його взагалі;
3. порушення інтересів інвесторів не дає змогу розмістити додаткові акції облігацій.

Література:

1. Вінник О.М. (2012). Корпоратизація як модель інституційного державно-приватного партнерства. *Право і громадянське суспільство*, 1, 15-21.
2. *Про публічно-приватне партнерство 2019* (Сейм Латвії). Вилучено з <https://likumi.lv/ta/en/en/id/194597-law-on-public-private-partnership>
3. Вінник О.М. (2011). Інституційна форма державно-приватного партнерства: проблеми правового регулювання. *Актуальні питання інноваційного розвитку*, 1, 6-19.
4. *Про публічно-приватне партнерство 2006* (Парламент Словенії). Вилучено з

<https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/slovenia-public-private-partnership-act-zjzp-2006>

5. *Про публічно-приватне партнерство 2006* (Парламент Фіджі). Вилучено з

https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/sites/ppp.worldbank.org/files/ppp_testdumb/documents/fiji_concessions_act_2006_english.pdf

6. Сороченко А. (2019). Співвідношення корпоративних інтересів у разі використання інституційної форми державно-приватного партнерства. *Юрист і Закон*, 2. Вилучено з https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA012323

7. Вінник О.М. (2014). Правові засоби саморегулювання за інституційного державно-приватного партнерства. *Вісник Національної академії правових наук України*, 4 (79). Вилучено з http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-84-95.pdf

References:

1. Vinnyk O.M. (2012). Korporatyzatsiia yak model instytutsiinoho derzhavno-pryvatnoho partnerstva. *Pravo i hromadianske suspilstvo*, 1, 15-21.

2. *Pro publichno-pryvatne partnerstvo 2019* (Seim Latvii). [Law on Public-Private Partnership (Saeima)]. Retrieved from <https://likumi.lv/ta/en/en/id/194597-law-on-public-private-partnership>

3. Vinnyk O.M. (2011). Instytutsiina forma derzhavno-pryvatnoho partnerstva: problemy pravovoho rehuliuвання. *Aktualni pytannia innovatsiinoho rozvytku*, 1, 6-19.

4. *Pro publichno-pryvatne partnerstvo 2006* (Parlament Slovenii) [(Public-private partnership act (ZJZP) (Državni zbor Republike Slovenije)]. Retrieved from <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/slovenia-public-private-partnership-act-zjzp-2006>

5. *Pro publichno-pryvatne partnerstvo 2006* (Parlament Fidzhi) [(Public-private partnerships act (Parliament of Fiji Islands). Retrieved from https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/sites/ppp.worldbank.org/files/ppp_testdumb/documents/fiji_concessions_act_2006_english.pdf
6. Sorochenko A. (2019). Spivvidnoshennia korporatyvnykh interesiv u razi vykorystannia instytutsiinoi formy derzhavno-pryvatnoho partnerstva. *Yuryst i Zakon*, 2. Retrived from https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA012323
7. Vinnyk O.M. (2014). Pravovi zasoby samorehuliuвання za instytutsiinoho derzhavno-pryvatnoho partnerstva. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*, 4 (79). Retrived from http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-84-95.pdf